

αί εἰδήσεις εἶναι ἀκριβείς. Πολλοὶ ὅμως ἄλλοι, ἐπισκεπτόμενοι τὰς χώρας ταύτας ἐν σπουδῇ καὶ χωρὶς προσοχῆν, ἤρκεσθησαν νὰ μᾶς μεταδώσουν εἰδήσεις χωρὶς κῦρος καὶ εἰκόνας, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι πισταί (1).

Γ'

Η ΣΤΑΣΙΣ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟΥΣ

1) Προστριβαὶ μεταξὺ τῆς Πύλης καὶ τῶν ξένων ἀντιπροσώπων ἔνεκα τῆς προστασίας.

Ἄνεκαθεν ἡ Τουρκία ὑπῆρξεν ἡ χώρα τῆς ἀταξίας, τῆς βίας, τῆς αὐθαιρεσίας, τῆς φρικτῆς ἀνομίας.

Καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐκυβέρνηον, εἴτε Σουλτᾶνοι ὀνομάζοντο εἴτε βεζύρηδες καὶ πασάδες, μουσελίμαι καὶ τελῶναι, καδῆδες καὶ ἀστυνόμοι, οὐδέποτε ἐσεβάσθησαν συνθήκας καὶ διομολογήσεις καὶ νόμους καὶ ἠθικὰς τυχόν ὑποχρεώσεις καὶ τιμὴν καὶ ἀρετὴν. Πράγματι οὐδεμία ἐγγύησις τοῦ νόμου ἦτον ἱκανὴ νὰ ἀποσοδήσῃ τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν αὐθαιρεσίαν. Οὐδεμία διομολόγησις ἐξησφάλιζε τοὺς ξένους ὑπηκόους. Οἱ δὲ πασάδες τῶν ἐπαρχιῶν τίποτε ἄλλο δὲν ἐλάμβανον ἀνεκαθεν ὑπ' ὄψιν παρὰ τὰς ἰδιοτροπίας των καὶ τὰ ἀτομικά των συμφέροντα.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους οὐδέποτε ἐσεβάσθησαν οἱ Τούρκοι καὶ τὰ περὶ προστατευομένων ἄρθρα τῶν διομολογήσεων καὶ δὲν προσέβλεπον πρὸς αὐτοὺς εὐχαρίστως.

Ὅφειλομεν ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι δὲν εἶχον ἴσως ἕλως διόλου ἀδικον, οὕτω πῶς φερόμενοι πρὸς αὐτούς. Διότι τόσον ἀσύστολος εἶχε καταντήσει ἢ κατάχρησις τῆς προστασίας, τόσον συχνῇ ἢ ἐκδοσις βερατίων, φερμανίων, διπλωμάτων προστασίας, τόσον ἀδελαιοδ-

(1) Dallaway, 1, 12.

γῆτος ὁ διορισμὸς προξενικῶν ὑπαλλήλων καὶ εἰς μέρη, ὅπου κανὲν συμφέρον τῶν διοριζόντων αὐτοὺς κρατῶν δὲν διεκυδευέτο, ὥστε ἐπόμενον ἦτο νὰ ἐξεγείρωνται οἱ Τούρκοι ἐναντίον τῶν προστατευομένων. Καὶ ὡσάκις ἐδίδετο εὐκαιρία, δὲν παρέλειπον νὰ ἀσκήσουν βίαν κατ' αὐτῶν, νὰ δείξουν κατὰ ἓνα ἢ κατ' ἄλλον τρόπον τὴν ἀγανάκτησίν των, νὰ διαμφισθῆτήσουν τὴν προστασίαν των, νὰ τοὺς καταδιώξουν ἀμειλίκτως, χωρὶς νὰ λάβουν ὑπ' ὄψιν τὸ βεράτιον ἢ τὸ φερμάνιον, μὲ τὸ ὅποιον αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τοὺς ἀνεγνώριζον ὡς προστατευομένους, νὰ φυλακίσουν ἄλλους καὶ ἄλλους νὰ θανατώσουν καὶ νὰ κακοποιήσουν πολλὸ ἢ ὀλίγον, ἂν ἤμποροῦσαν (1).

Ὡστε ὁ θεσμὸς τῆς προστασίας προεκάλει κακώσεις καὶ ἐνεκα τῶν καταχρήσεων, τὰς ὁποίας ἔκαμνον οἱ πρέσβεις, τοῦ θεσμοῦ τούτου (2).

Καὶ συνέβαινε ὥστε ἐνῶ ὁ προστατευόμενος ἐδικαιοῦτο νὰ ἔχη ὅλα τὰ προνόμια, τὰ ὁποῖα εἶχον οἱ Εὐρωπαῖοι, δὲν ἐκαρποῦτο κανένα ἐξ αὐτῶν. Διότι οὔτε τὸ διδάνιον ἔπαυε νὰ θεωρῆ τὸν προστατευόμενον ὡς γεννηθέντα δοῦλον τῶν Μουσουλμάνων οὔτε

(1) Ἐννοεῖται ὅτι δὲν κατεδιώκοντο μόνον οἱ Ἕλληγες προστατευόμενοι. Αναφέρεται λ. χ. ὅτι βερατλῆς καὶ προξενικὸς πράκτωρ τῆς Γαλλίας ἐν Ρεθύμνῃ τῆς Κρήτης, Ἑβραῖὸς τὸ γένος, Ἀβραμάκις ὀνομαζόμενος, ἠναγκάσθη νὰ πληρώσῃ 10,000 γρόσια εἰς τὸν πασᾶν, ἀφοῦ ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακάς, διὰ νὰ ἀποφυλακισθῆ, ἀπεφυλακίσθη δὲ πληρώσας τὸ ποσὸν τοῦτο τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Henry Mure προξένου τῆς Γαλλίας εἰς τὰ Χανιά (Olivier, 2, 280). — Πρέσβυς τῆς Γαλλίας, θέλων νὰ ἐπιτύχῃ ἀπὸ τὸν μέγαν βεζύρη τὴν διακανόνισιν διαφορᾶς, ἐπεκαλέσθη τὰς διομολογήσεις. Ὁ βεζύρης ἤρπασεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ πρέσβυος τὴν συνθήκην, τὴν ἔθεσεν ἐκτὸς τοῦ παραθύρου, τὴν ἐξέθηκε δὲ εἰς τὸν ἄνεμον, ὁ ὁποῖος τὴν παρέσυρεν ἀμέσως. Διέταξεν ὁμῶς ἓνα ὑπάλληλόν του νὰ τὴν φέρῃ ὀπίσω. Τότε δὲ τὴν ἐτοποθέτησεν εἰς τὸ ἴδιον μέρος καὶ ἔθηκεν ἐπ' αὐτῆς βαλλάντιον πλήρες γρημάτων. Ἐπειτα στραφείς πρὸς τὸν πρέσβυν, βλέπετε, τοῦ εἶπε, πῶς πρέπει νὰ δίδεται βᾶρος εἰς τὰς διομολογήσεις διὰ μὴν τὰς παρασύρῃ ὁ ἄνεμος, ὅπως ἔγινε πρὸ ὀλίγου (Rey, 181). — Κατὰ δὲ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1824 οἱ Τούρκοι ἐφυλάκισαν Ἀρμένιον προστατευόμενον γάλλον ἐν Λευκωσίᾳ τῆς Κύπρου. Αἱ διαμαρτυρίαι τοῦ προξένου ἔμειναν ἄνευ ἀποτελέσματος. Ὅταν δὲ μετ' ὀλίγον ὁ τότε πασᾶς τῆς Κύπρου Κιουτσούκ Μεχμέτ μετέβη εἰς Λάρνακα καὶ ὁ ἐκεῖ πρόξενος δὲν τὸν ἐχαιρέτισε διὰ τῆς ἀνυψώσεως τῆς σημαίας εἰς τὸ προξενεῖον, ὅπως ὑπῆρχε σύνηθεια, ὁ πασᾶς ἔστειλεν ἀμέσως ἀπεσταλμένον εἰς Λευκωσίαν καὶ διέταξε καὶ ἐκρέμασαν τὸν Ἀρμένιον. Πρὸς γλεῦθν δὲ ἐπεκόλλησεν ἐπὶ τῆς πλάτης τοῦ σώματός του τὴν κατένταν, τὴν ὁποῖαν εἶχεν ὡς προστατευόμενος (L. Ross, Reisen nach Kos, Halkarnassos, Rhodos und der Insel Cypern ἐν Ἑλλῆ 1852 σελ. 93). — Ἐν γένει δὲ οἱ Τούρκοι ἐθεώρουν τὰς διομολογήσεις ὡς παραχωρήσεις προερχομένας ἀπὸ τῆν καλὴν θέλησιν τοῦ κυριάρχου των (Rey, 153).

(2) Rey, 270 κ. ἑ.

ή κοινή γνώμη (1). Κάποτε μάλιστα ή μανία και ό φανατισμός του όχλου ήτον ακράτητος. 'Επί παραδείγματι, εις τήν Λάρνακα τής Κύπρου οί πρόξενοι έδικαιοϋντο (τῷ 1767) νά αναρτῶσιν εις τās θύρας τῶν οίκιῶν των τούς θυρεούς τῶν κυριάρχων των. Πολλοί όμως τούς είχον έντός τῶν οίκιῶν των διά νά μή τούς περιωρρίζη ό τουρκικός όχλος (2).

Οί ξένοι αντιπρόσωποι επεγέδαινον έννοεΐται υπέρ τῶν καταδιωκομένων προστατευομένων των. 'Αλλ' ή επέμβασις αύτη παρήγε προστριβάς και ήγειρε ζοηράς άμφισβητήσεις και έριδάς μεταξύ αὐτῶν και τής Πύλης. Καί είναι μέν άληθές ότι πολλάκις όλίγα χρήματα, διδόμενα εις τās τουρκικās αρχάς, ήρκουν διά νά σταματήσῃ ή καταδίωξις. 'Αλλά συνέβαινεν ώστε τὸ διδάνιον νά επιμένη εις τήν αρχήν, κατά τήν όποιάν ό προστατευόμενος έπρεπε πρώτιστα και μάλιστα νά θεωρηται όθωμανός υπήκοος. Καί τότε έθανάτωνε τόν έννοχόν δῆθεν διεργηγέα και έδήμευε τήν περιουσίαν του. Τὸ διδάνιον υπεστήριζεν άκόμη κατά τās προστριβάς ταύτας ότι έγίνετο κατάχρησις τῶν διπλωμάτων, ότι δέ πλούσιοι ιδιωται δέν κατέβαλλον εις τὸ δημόσιον ταμείον φόρους, τούς όποιούς έπρεπε νά πληρώνουν ως υπήκοοι του Σουλτάνου. Οί ξένοι πάλιν αντιπρόσωποι υπερέσπιζον πάντοτε τὸ προνόμιον, τὸ όποϊον είχε χορηγηθῆ εις αὐτούς κατά τās συνθήκας.

'Από όλα δέ τὰ προνόμια, τὰ όποια είχον οί προστατευόμενοι, ή άπαλλαγή από τούς φόρους ήτον εκείνο, τὸ όποϊον ήρέθιζεν άπιστεύτως τούς Τούρκους, και εις τὸ όποϊον οὔτοι παρενέβαλλον όσας ήμποροῦσαν δυσκολίας.

Και ή σοβαρωτέρα ήτο κατά τόν δέκατον έβδομον αἰῶνα, ότε πρέσβους τής Γαλλίας έν Κωνσταντινουπόλει ήτον ό μαρκήσιος Nointel (1670=1679).

'Η Πύλη ισχυρίσθη τότε ότι έκαστος πρέσβυς είχεν ως προστατευομένους του μέγαν αριθμόν υπηκόων του Σουλτάνου είτε ως διεργηγείς είτε ως υπηρέτας διά νά μή πληρώνουν φόρους και μάλιστα χαράτζι. 'Αλλ' έδόθη άπάντησις υπό του Nointel ότι ό αριθμός αὐτῶν δέν ήτο μέγας, άφού ό ίδιος είχε μόνον όκτώ διεργηγείς (και

(1) Beaujour, 2, 287.

(2) Mariti, 4, 65.

δύο γλωσσομαθείς νέους), ἐνῶ ἐδικαιοῦτο νὰ ἔχη δώδεκα, ὅπως ὄριζεν ἡ τελευταία περὶ τούτου διακανόνισις. Ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ὑπηρετῶν του ἤρξανε — προσέθετεν — ἢ ὀλιγόστευεν κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν Τουρκίᾳ Γάλλων, τοὺς ὁποίους ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῆ ὡς ὑπηρέτας. Ὁ πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας ἐβεβαίωσεν, ὅτι εἶχε καὶ ἐκεῖνος δέκα πέντε ὑπηρέτας. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Βενετίας ἀπήντησεν ὅτι εἶχεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του Βενετούς.

Ἐν τούτοις ἄλλοι οἱ πρέσβεις ὑπεχρεώθησαν τότε νὰ καταρτίσουν κατάλογον τῶν ἐντοπίων διερμηγέων των καὶ τῶν ὑπηρετῶν των. Καὶ διεμαρτυρήθησαν μὲν ἐπικαλούμενοι τὸ κείμενον τῶν διομολογήσεων, τὴν ἰσχύουσαν παράδοσιν, μίαν ἀκόμη γνωμοδότησιν, ἣ ὁποία ἄλλοτε εἶχε δοθῆ κατ' αἰτήσιν τῶν πρέσβεων τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀγγλίας, τῆς Βενετίας, τῆς Ὀλλανδίας, καὶ ἡ ὁποία ρητῶς ἐξήρει ἀπὸ τὸ χαράτζι τοὺς ἰθαγενεῖς ὑπαλλήλους των. Ἀλλ' ἡ Πύλη δὲν ἔδωκε προσοχὴν εἰς τοὺς ἰσχυρισμοὺς τούτους καὶ ἐξεδήλωσε τὴν πρόθεσιν νὰ χαρατζώσῃ τοὺς διερμηγεῖς καὶ τοὺς ὑπηρέτας τῶν πρέσβεων, ἐξαιρουσα μόνον τρεῖς ραγιαδες διερμηγεῖς δι' ἐκάστην πρεσβείαν. Ἄν δὲ οἱ πρέσβεις δὲν ἀνεγνώριζον τὸ μέτρον τοῦτο, ἡ Πύλη ἠπέλει νὰ χαρατζώσῃ ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς διερμηγεῖς.

Τὸν σκόπελον τοῦτον ὁ Nointel παρέκαμψε διὰ δώρων, μόνον δὲ κατὰ τύπους διεμαρτυρήθη. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους κατώρθωσε νὰ ἀναγνωρισθοῦν τὰ τῶν διομολογήσεων δικαιώματα.

Ὁ διάδοχος του Guilleragues (1679—1685) ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος. Τῷ 1680 ἐπέτυχε διαταγὴν, ἣ ὁποία ἐξήρει τοὺς ἰθαγενεῖς ὑπηρέτας ἀπὸ τὸ χαράτζι (1).

Ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα ἡ Πύλη οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ παραδιάζῃ τὴν προστασίαν, ὅπως καὶ τὰς διομολογήσεις ἐν γένει ὅπου καὶ ὅπως ἠδύνατο. Οὐδέποτε δὲ ἔπαυσαν αἱ ἐκ τῶν παραδιάσεων τούτων δυσ-ἀρέσκεϊαι, προστριβαὶ καὶ συγκρούσεις. Μετεδίδοντο μάλιστα συγχρό-τατα αἱ συγκρούσεις αὗται καὶ εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις, τὰς ὁποίας διεπραγματεύοντο οἱ πρέσβεις μετὰ τῆς Πύλης.

Ἡ κατάχρησις τῆς προστασίας ἐξήγειρε τὴν ἀγανάκτησιν τῶν Τούρκων καὶ ἔταν ἀκόμη ἤτο κατάφωρος. Ὁ βερατλῆς ἐδικαιοῦτο,

(1) Rey, 411 κ. εἰ.

ὅπως εἶπομεν, νὰ ἔχη καὶ δύο φερμανγλήδες, οἱ ὁποῖοι ἦσαν, κατὰ τὸ διδόμενον εἰς αὐτοὺς φερμάνιον, ὑπερέται του, ὑπετίθετο δὲ ὅτι τοῦ ἦσαν ἀπαραίτητοι, διὰ νὰ τὸν βοηθοῦν εἰς τὰ διεργηνευτικά του καθήκοντα. Τὰ φερμάνια ὅμως ταῦτα ἠγόραζον ἄνθρωποι πλουσιώτατοι πολλάκις καὶ συνέβαινε νὰ γίνωνται φερμανγλήδες ἐνὸς παναθλίου βερατλή. Ἡὼς γίνεται, ἔλεγε πρὸς τὸν Beaujour ἐν Θεσσαλονίκη ὁ πασᾶς τῆς Μακεδονίας, ὥστε ὁ πλούσιος οὗτος καὶ ὑπερήφανος Ἕλληγν νὰ εἶναι ὁ ὑπερέτης τοῦ φωριῶντος τούτου σκύλλου; (ὁ πασᾶς διὰ τούτων ὑπενόει πτωχὸν Ἑβραῖον βερατλήν). Καὶ ὅμως εἶναι, ἐξοχώτατε, Ἰεσὺ οἱ τίτλοι του, ἀπήντησεν ὁ Beaujour. Εἰπότε, κύριε πρόξενε, ἀνταπήντησεν ὁ πασᾶς, ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶναι. Εἶναι ὅμως πράγματι καὶ τὸ πιστεύετε ἡμεῖς εἰλικρινῶς; Τοιουτοτρόπως δι' ἀθλίων τεχνασμάτων ἀπομακρύνετε ἀπὸ τὸν Σουλτᾶνον τοὺς πλουσιωτέρους τοῦ ὑπηκόου. Ἡ Πύλη, μὲ ἐκπληξίν τῆς ἀποβλέπει πρὸς ταῦτα καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἀνεχθῶ τὴν κατάχρησιν ταύτην εἰς τὸ πασαλίκι μου (1).

Ἀλλὰ τὴν προστασίαν παρεδίαζον οἱ Τούρκοι καὶ πρὸς συλλογὴν χρημάτων. Ἡ παρεδίαζετο δι' οἰονδήποτε ἰδιοτελή λόγον. Αναφέρεται λ. χ. ὅτι ἡγεμὼν Φαναριώτης διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν εὐνοίαν ἐνὸς βεζύρου, τὸν ἐσυμβούλευσε νὰ ἐμποδίσῃ τὰ τεσσαράκοντα βεράτια καὶ τὰ ὀγδοήκοντα φερμάνια, τὰ ὁποῖα ἡ Πύλη, ἐχάριζεν εἰς πάντα νέον Εὐρωπαῖον πρέσβυν, νὰ κάμῃ δὲ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἠδύναντο νὰ ἀγοράσουν οἱ ραγιάδες ἀντὶ πέντε χιλιάδων γροσίων ἕκαστον. Καὶ διὰ νὰ παρακινήσῃ τοὺς ραγιάδες νὰ ἀγοράσουν τὰ βεράτια ταῦτα, τὸν συμβούλευσε νὰ αὐξήσῃ τὸ χαράτζι, τὸ ὁποῖον ἐπλήρωνον (2).

2) Διωγμὸς τῶν ὑπηκόων καὶ προστατευομένων τῆς Βενετίας τῷ 1797.

Διωγμὸς μέγας κατὰ τῶν ὑπηκόων καὶ τῶν προστατευομένων τῆς Βενετίας ἐπηκολούθησε τῷ 1797 ἀπὸ τὴν ἐξῆς ἀφορμῆν.

Εἰς τὴν Σμύρνην συνεκρούσθησαν τῇ 4/15 Μαρτίου τοῦ ἔτους

(1) Beaujour, 2,287 κ. ε.

(2) Ζαλλώνη, Σύγγραμμα περὶ τῶν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν περιγνήτων τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, 72.

τούτου Ἐπτανήσιοι καὶ Σκλαβοῦνοι ἀφ' ἐνός, ὑπήκοοι τῆς Βενετίας. Γιανίτσαροι δὲ ἀφ' ἑτέρου. Ναῦται ὁηλαδὴ Ζακύνθιοι ἠθέλησαν διὰ τῆς βίας νὰ εἰσέλθουν εἰς ξύλινον παράπηγμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔπαιζον σχοινοδάται, χωρὶς νὰ πληρώσουν. Οἱ φυλάσσοντες τὴν εἴσοδον Γιανίτσαροι ἀντέστησαν. Ἐνῆξ δὲ ἐξ αὐτῶν κατὰ τὴν συμπλοκὴν ἐφονεύθη.

Τὴν ἐπομένῃν συνεζρούσθησαν Γιανίτσαροι καὶ Ἐπτανήσιοι εἰς τοὺς ὁρόμους τῆς Σμύρνης. Ἐγινε δὲ μάχη καὶ ἐφονεύθησαν πολλοί, κατὰ τινα εἰδήσιν περὶ τοὺς 100 (1). Ἐκάη ἀκόμη καὶ ἡ ἑλληνικὴ συνοικία καὶ καταστήματα καὶ προξενεῖα. Ἐλεηλατήθη συγχρόνως ἡ πόλις ἀπὸ τοὺς Ἐπτανησίους καὶ τοὺς Σκλαβούρους. Καὶ μόνον οἱ Ἄγγλοι ὑπήκοοι ἔπαθον ζημίας 20,000,000 γροσίων.

Ἡ Πόλις, εἰς τὰς παραστάσεις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ξένων δυνάμεων περὶ ἀποζημιώσεως ἀπήντησε διατάξασα τὴν ἐκδιώξιν ὄλων τῶν ὑπηκόων καὶ τῶν προστατευομένων τῆς Βενετίας ἀπὸ τὴν Σμύρνην καὶ τοὺς ἄλλους λιμένας τῆς Ἀνατολῆς (2).

Ὁ δὲ Γαζή Χουσεῖν πασᾶς, ὁ ἀρχιναύαρχος τοῦ στόλου κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, ἀπέλυσεν ἔγγραφον «πρὸς τοὺς προεστῶτας καὶ ἐπιτρόπους τῶν νησιῶν τῆς Ἀσπρῆς Θαλάσσης» καὶ διέτασσε πρῶτον μὲν νὰ διώξουν ἀπὸ τὰς νήσους των ὄλους τοὺς Ζακυνθίους, τοὺς Κεφαλλήνας, τοὺς Κερκυραίους καὶ τοὺς Σκλαβούρους, τοὺς ὑπηκόους μὲ ἄλλας λέξεις τῆς Βενετίας ὅσοι εἶχον δραπετεύσει ἀπὸ τὴν Σμύρνην καὶ εἶχον μεταβῆ εἰς τὰς νήσους, ἂν δὲν ἠθέλον μὲ καλὸν τρόπον νὰ ἀναχωρήσουν, νὰ ἐκδιώξουν δὲ καὶ τοὺς Σφακιανοὺς καὶ μάλιστα τοὺς ἀνυπάνδρους Σφακιανοὺς καὶ τοὺς Βενετοὺς ὑπηκόους (3). Ἐπειτα δὲ ἐδίδετο διαταγὴ νὰ μὴ ἀναγνωρίζωνται τὰ διπλώματα (πατένταις, λέγει τὸ ἔγγραφον), τὰ ὁποῖα τυχὸν ἠθέλον δώσει οἱ πρόξενοι τῆς Βενετίας

(1) Zinkeisen, 7, 13.

(2) Zinkeisen, 7, 14.

(3) Διατὶ ἐδίδετο διαταγὴ νὰ διωχθοῦν καὶ οἱ Σφακιανοὶ δὲν γνωρίζομεν. Συμπεραίνομεν μόνον ὅτι καὶ οὗτοι ἔλαβον μέρος εἰς τὴν λεηλασίαν τῆς Σμύρνης καὶ ὑπερήσπισαν τοὺς Ἐπτανησίους κατὰ τὴν συμπλοκὴν, μολονότι αἱ εἰδήσεις τίποτε δὲν μᾶς λέγουν περὶ αὐτῶν. Διατὶ δὲ κυρίως οἱ ἀνυπάνδροι Σφακιοὶ ἔπρεπε νὰ διωχθοῦν μᾶς εἶναι ἐπίσης ἄγνωστον. Ἴσως διότι οὗτοι, μένοντες ἐν Τουρκίᾳ καὶ ἔχοντες ξένην προστασίαν, θὰ ἐνυμφεύοντο θυγατέρας ραγιαδῶν, καὶ θὰ ἀπέκτων τέκνα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐζήτουν νὰ ἔχουν τὴν ξένην προστασίαν, ἐνῶ ἡ Τουρκία ἐθεύρει ὡς ραγιαδες, τὰ ἐκ τοιούτων γάμων τέκνα.

εἰς τοὺς τοιούτους Κεφαλλήνας, Ζακυνθίους καὶ Σκλαδούνους διὰ τὰ κατοικοῦν εἰς τὰς γήσους, μηδὲ τὰ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν.

Χρονολογεῖται δὲ τὸ ἔγγραφον τοῦτο τοῦ Χουσεῖν πασᾶ ἀπὸ 20 Ἀπριλίου 1797.

Ἄλλ' ἐξεδόθη, καὶ φερμάνιον ἀπὸ 1 Ἰουνίου 1797 περὶ τῶν ὑπηκόων καὶ προστατευομένων τῆς Βενετίας. Καὶ τὸ φερμάνιον τοῦτο ἔλεγεν ὅτι ἐπειδὴ οἱ Σκλαδούνοι, οἱ Ζακύνθιοι, οἱ Κεφαλλήνες καὶ ἄλλοι παρόμοιοι ὑπήκοοι τῆς Βενετίας ἐτόλμων διάφορα ἀτοπήματα, ἐδίδοτο διαταγὴ τὰ ἀναγνωρίζονται ὡς Ρῶσοι ὅσοι ἐκ τούτων εἶχον κατοικήσει εἰς τὴν Ρωσίαν καὶ ἤρχοντο εἰς τὴν Τουρκίαν, ἂν εἶναι γραμμένοι εἰς τὴν καντζελλαρίαν τῶν προξένων τῆς Ρωσίας καὶ εἰς τὸ ἐνυπόγραφον τεττέρι, οἱ δὲ ἄλλοι τὰ μὴν ἀναγνωρίζονται.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰ ρωσικὰ πλοῖα ὑπηρέτουν ὑπήκοοι Βενετοὶ (Ἑπτανήσιοι), διετάσσετο τὰ μὴν ἀναγνωρίζονται οὗτοι ὡς Ρῶσοι, μηδὲ τὰ προστατεύονται ἀπὸ τὸν πρόξενον τῆς Ρωσίας, ἀλλὰ τὰ θεωροῦνται ὡς μισθωτοὶ τῶν ρωσικῶν πλοίων καὶ τὰ καταδικάζονται διὰ τὰς ἀταξίας, εἰς τὰς ὁποίας θὰ περιέπιπτον, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ὁ πρέσβυς τῆς Ρωσίας ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκατετέθη, εἰς τοῦτο καὶ τὸ εἶχε δηλώσει εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην διὰ τακριρίου του.

Οἱ ἄλλοι δὲ ὑπήκοοι τῆς Βενετίας ὅσοι εὐρέθησαν νυμφευμένοι καὶ ἐγκατεστημένοι εἰς τὴν Τουρκίαν, κατεγίνοντο δὲ εἰς τὰς τέχνας καὶ τὰ κιάρια των (δηλαδὴ εἰς τὰ κέρδη των), τὰ ὁποῖα ἀνήκον εἰς τοὺς ἐντοπίους, διετάσσετο πάλιν τὰ διωχθοῦν, ἂν δὲν ἤθελον τὰ δεχθοῦν τὸ ραγιαλίκι.

Ἄν δὲ ἐτόλμων τὰ ἔλθουν καὶ πάλιν ὡς κλέπται, ἔπρεπε τὰ τοὺς ρίπτουν εἰς τὰ ζινδάνια (κάτεργα) καὶ τὰς φυλακάς. Καὶ οἱ ναυτικοί, οἱ ὁποῖοι μετέβαινον με βενετικὰ πλοῖα εἰς τὰς γήσους, ἔπρεπε τὰ μὴν περιπατοῦν ἐνοπλοὶ, μηδὲ τὰ ἐξέρχονται χωρὶς αἰτίαν ἀπὸ τὰ πλοῖα, μηδὲ τὰ διατρέθουν καὶ τὰ κοιμῶνται εἰς τὴν ξηρὰν. Ἄν δὲ δὲν ἐπειθοῦντο εἰς τὰς διαταγὰς ταύτας καὶ ἐπροξένουν καμμίαν ζημίαν, ἔπρεπε τὰ μὴν φερθοῦν πρὸς αὐτοὺς ὡς πρὸς Βενετούς, ἀλλ' ὅπως ἐσυνηθίζετο παντοῦ, τὰ τοὺς συλλαμβάνουν οἱ ζαμπίται τῶν τόπων, τὰ τοὺς φυλακίζουσιν, καὶ τὰ τοὺς τιμωροῦν.

Ὅσοι δὲ Βενετοὶ ἦσαν ἀνύπανδροι, παρεδέχοντο δὲ τὰ γίνουσι ραγιαῖδες, ἔπρεπε τὰ μὴ γίνωνται δεκτοί, ἀλλὰ τὰ διώχωνται καὶ οὗτοι.

Τοιαῦται ἦσαν αἱ διδόμεναι ἐξ αἰτίας τῆς ἐν Σμύρῃ συμπλοκῆς διαταγαὶ περὶ τῶν ὑπηκόων καὶ τῶν προστατευομένων τῆς Βενετίας.

Καὶ αἱ διαταγαὶ αὗται ἀνεκοινώθησαν πρὸς ἡσυχίαν εἰς ὅλους τοὺς ξένους ἀντιπροσώπους ἐν Κωνσταντινουπόλει (1).

Ἡ συμπλοκὴ αὕτη τῆς Σμύρνης διὰ τὰ ἐπακολουθήματά τῆς καὶ διὰ τοὺς διωγμούς, οἳ ὅποιοι ἔγιναν ἐξ αἰτίας τῆς, ἐνεποίησε μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς συγχρόνους Ἕλληνας καὶ ὀνομάζεται συνήθως τὸ ρεμπελλιὸν τῆς Σμύρνης (2).

(1) Zinkeisen, 7, 15. Ὁ Zinkeisen (7,749) ἐδημοσίευσεν καὶ τὴν ἐπιδοθεῖσαν εἰς τοὺς πρέσβεις ἐγκύκλιον τῆς 24 Μαΐου /5 Ἰουνίου 1797, εὑρεθεῖσαν μεταξὺ τῶν εἰδήσεων τοῦ τότε πρέσβειος τῆς Πρωσσίας ἐν Κωνσταντινουπόλει von Knobelsdorf.

(2) Ὅτι ἡ συμπλοκὴ αὕτη τῆς Σμύρνης ἐνεποίησεν εἰς τοὺς συγχρόνους μεγάλην ἐντύπωσιν μανθάνομεν καὶ ἀπὸ χρονικῶν σημείωμα, τὸ ὁποῖον ἐδημοσίευσεν ὁ Σ. Λάμπρος ἀπὸ κώδικα τῆς ἐν Ἄνδρῳ μονῆς τῆς Παναγράντου, ὅπου ἀναγράφεται τὸ ρεμπελλιὸν ὡς γεγονὸς ἄξιον λόγου (Σπ. Λάμπρος, Κατάλογος κωδίκων ἐν ταῖς μοναῖς τῆς νήσου Ἄνδρου ἀγίου Νικολάου καὶ Παναγράντου ἐν Ἐπετηρίδι Φιλολογ. Συλλ. Παρ. ἔτει 3, ἐν Ἀθήναις 1899, σελ. 120).— Τὰ ἔγγραφα (τὸ ἔγγραφον τῆς 20 Ἀπριλ. 1797 τοῦ Χουσεῖν πασᾶ καὶ τὸ φερμάνιον τῆς 1 Ἰουνίου 1797) ἐδημοσίευσεν ὁ Δ. Καλλίμαχος (δύο φερμάνια τοῦ 1797 κατὰ τῶν Ἑπτανησίων καὶ Σφακιανῶν ἐν Παναθηναίοις τόμ. 23 (Ὀκτωβρ. 1911 — Μάρτ. 1912) σελ. 106 κ. ἐ.). Ὁ Λυδὸς Ποδαβρὸς ἐν τῷ Νουμαῖ (τὰ φερμάνια τῆς Πάτμου καὶ τὸ ρεμπελιὸν τῆς Σμύρνης χρονιά 10 (1912) σελ. 99) ἐδημοσίευσεν παρατηρήσεις περὶ τῶν δύο φερμανίων. Ἐκδοσιν φερμανίου μνημονεύει καὶ ὁ Δζεβδὲτ πασᾶς τοῦρκος μεγιστάν καὶ ἱστορικός (βλ. Ν. Κ. Χ. Κωστῆ, Σμυρναϊκὰ ἀνάλεκτα, τὸ ἐν Σμύρῃ ρεμπελλιὸν τοῦ 1797 κατὰ νέας ἀνεκδότους πηγὰς ἐν τῷ δελτ. τῆς ἱστορ. καὶ ἐθνολ. ἑταιρ. τόμ. 6 (1901) σελ. 366).— Τὸ φερμάνιον ἐξεῖδωκε καὶ ὁ Παπαδόπουλος-Κεραμεύς, εὑρών αὐτὸ ἐν μεταφράσει εἰς κώδικα τῆς ἐν Μυτιλήνῃ μητροπόλεως (Ἑλληνικά κείμενα χρήσιμα τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ρωμανίας, συλλεγέμενα καὶ ἐκδιδόμενα μετὰ προλόγου καὶ πίνακος ὀνομαστικῆς ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου - Κεραμεύς ἐν Βουκουρεστίῳ 1909 σελ. λγ' καὶ 373), χρονολογεῖ δὲ αὐτὸ ἀπὸ 10 Ἰουνίου 1797 καὶ οὐχὶ ἀπὸ 1 Ἰουνίου ὡς ὁ Καλλίμαχος, ὁ ὁποῖος τὸ εὔρεν εἰς τὸ συνοδικὸν τῆς βασιλικῆς μονῆς τῆς Πάτμου. Τὰ δύο δὲ κείμενα ὡς ἔχουσι δημοσιευθῆ, ἀντιπαραβαλλόμενα, ἐλαχίστας παρουσιάζουν διαφοράς, αἱ ὁποῖαι δὲν μεταβάλλουν τὸ νόημα. Ὁ Κεραμεύς ἔχει μόνον στίξιν, ἡ ὁποία εὐκολύνει πολὺ τὴν κατανόησιν. Ὁ δὲ Καλλίμαχος ἠγνῶει τὴν προηγηθεῖσαν τῆς ἰδικῆς του δημοσίευσιν τοῦ φερμανίου ὑπὸ τοῦ Κεραμεύς. Τούλάχιστον οὐδεμίαν μνείαν κἀμνει περὶ αὐτῆς.— Περὶ τοῦ ρεμπελλιῶ τέλος βλ. Ν. Κ. Χ. Κωστῆ, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 358 κ. ἐ.— Ὁ δὲ τρόπος, μετὸν ὁποῖον μετεχειρίσθη εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν ἡ Τούρκικα τὴν Βενετίαν, καταδεικνύει τὴν ἐσχάτην ταπεινώσιν καὶ ἀδυναμίαν αὐτῆς, τῆς ὁποίας ἄλλως τὸ τέλος ἐπῆλθεν εὐθὺς μετ' ὀλίγον διὰ τοῦ Βοναπάρτου.

3) Διωγμὸς τῶν προστατευομένων κατὰ τὴν κήρυξιν πολέμου.

Παραδιάσεις δὲ τῆς προστασίας ἐγένοντο καὶ διωγμοὶ κατὰ τῶν προστατευομένων τοῦ κράτους ἐκείνου, τὸ ὅποιον ἢ εἶχε τεταμέναις μετὰ τὴν Τουρκίαν τὰς σχέσεις ἢ διεξήγε πόλεμον κατ' αὐτῆς.

Διὰ τοῦτο πολλὰ ἐπαθον οἱ προστατευόμενοι τῆς Ρωσίας τῷ 1787, ὅταν ἐκηρύχθη πόλεμος ὑπὸ τῶν Ρώσων κατὰ τῆς Τουρκίας, ὁ δεύτερος ἐπὶ Αἰκατερίνης τῆς Β' ρωσοτουρκικὸς πόλεμος. Τότε ὁ πρέσβυς τῆς Ρωσίας Βουλγαρόφ συνελήφθη καὶ ἐφυλακίσθη εἰς τὸ Ἐπταπύργιον. Κατεσχέθησαν δὲ καὶ ὅλα τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα τῆς Ρωσίας καὶ ὅσα ἀκόμη εἶχον ρωσικὴν σημαίαν μαζί μετὰ τὰ πληρώματά των καὶ μετὰ τὸ φορτίον των. Τὰ πληρώματα μάλιστα τὰ ἐφυλάκισαν (1). Συνελήφθησαν καὶ ὅλοι οἱ προστατευόμενοι τῆς Ρωσίας, οἱ μπερατλήδες, οἱ πατενταλήδες καὶ οἱ ἄλλοι οἱ σχετιζόμενοι, ὡς μᾶς λέγει ὁ Ὑψηλάντης (2).

Καὶ ἐπενέβη μὲν ὑπὲρ αὐτῶν ὁ πρέσβυς τῆς Γερμανίας καὶ ἐζήτησεν ἀπὸ τῶν ρεῖζ ἐφέντην — ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν — νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν συνάδελφόν του πρέσβυν τῆς Ρωσίας διὰ νὰ μεταδῇ πρὸς τὴν βασίλισσάν του, Αἰκατερίνην Β'. Ἐζήτησεν ἀκόμη νὰ τοῦ παραδώσουν τὰ καράδια, τοὺς ναύτας, τοὺς μπερατλήδες, τοὺς πατενταλήδες καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς τοιούτους. Ἄλλ' ὁ ρεῖζ ἐφέντης ἀπήντησεν ὅτι δέχεται μὲν νὰ τοῦ ἀναφέρῃ οἵανδήποτε ὑπόθεσιν, ἢ ὅποιαν νὰ ἐνδιαφέρῃ τοὺς ὑπηκόους του καὶ τὴν ἐπικράτειαν, τὴν ὅποιαν ἀντι-

(1) « Ἐκράτησαν ὅλα τὰ καράδια τὰ ρωσικά, ὅπου εὑρίσκοντο εἰς τοὺς λιμένας τῆς ὀθωμανικῆς Πόρτας καὶ τὰ ἔφεραν εἰς τὸ Ἀρσενάλι, τουρκιστὶ τοπχανᾶ καὶ τοὺς ἀνθρώπους εἰς φυλακάς. » (Ἱστορία τῶν δύο ἐτῶν 1787, 1788, περιέχουσα τὰς πράξεις τῶν παρόντων πολέμων μέσον τῶν ἀουστρουώσων καὶ τῶν Ὀθωμανῶν, συλλεχθεῖσα ἐκ τῶν διαφόρων εἰδήσεων, ὅπου ἐκδίδονται εἰς τύπον εἰς τὴν ἰταλικὴν καὶ γαλλικὴν διάλεκτον καὶ μεταφρασθεῖσα εἰς τὸ κοινότερον τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων ἰδίωμα, παρὰ Α. Ἐνετίτσι 1791 σελ. 35). Εἰς σελ. 34 κ. ἑ. τοῦ ἰδίου βιβλίου γίνεται λόγος περὶ τῆς φυλακίσεως τοῦ Βουλγαρόφ. — Σύντομον λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς καὶ περὶ τῆς διαρπαγῆς καὶ καταειργαλωτίσεως τῶν Ρώσων κάμνει καὶ ὁ Σέργιος Μακραῖος (Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἐν Σάθα Μισ. Βιβλ. τόμ. 3 σελ. 352), ὡς καὶ ὁ πρωτοσύγκελλος Ναοῦμ Ριμαντσιᾶνος (Erbiceanu, Croniciarii Greci, ἐν Βουκουρεστίῳ 1888 σελ. 260).

(2) Ὑψηλάντου, τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν 662. Ὁ Ὑψηλάντης (ἐνθ' ἀνωτ.) τοὺς σχετιζομένους (τοὺς παρομοίους ὁπλ. μετὰ τοὺς μπερατλήδες) καλεῖ μετὰ τὴν τουρκικὴν λέξιν μουτααλίχηδες.

προσωπεύει εἰς ὅσα ὅμως ζητεῖ παρὰ τῶν Τούρκων, οὗτοι δὲν ἔχουν καιρὸν νὰ τοῦ ἀποκριθοῦν. Ταῦτα τοῦλάχιστον λέγει ὁ Ὑψηλάντης εἰς τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν.

Ὁ Ὑψηλάντης ἀναφέρει ἀκόμη ὅτι ἐστάλησαν τότε γραπτὰ διαταγὰ καὶ εἰς τὸν πατριάρχην — ἦτο δὲ τότε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ ἀπὸ Σμύρνης Προκόπιος (1785—1789)—, αἱ ὁποῖαι ἔλεγον ὅτι ἔπρεπε νὰ καλέσῃ τοὺς Ἕλληνας ὅσοι εἶχον βεράτια ρωσικὰ καὶ νὰ τὰ πάρῃ, νὰ τοὺς εἰπῇ δὲ νὰ πάρουν χαράτζι (1), νὰ φορέσουν ραγιαδικὰ ρούχα καὶ νὰ ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἔξῃς εἰς τὸ ἐμπόριόν των ἀνενοχλήτως. Ὡσαύτως ἔπρεπε νὰ πάρῃ καὶ τὰ διπλώματα προστασίας ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι εἶχον εἰς χεῖράς των τοιαῦτα ρωσικὰ.

Οἱ πέντε δὲ μπερατλήδες καὶ οἱ δέκα τέσσαρες φερμανλήδες ἔδωκαν πράγματι τὰ ἔγγραφα τῶν εἰς τὸν πατριάρχην. Ἀλλ' οἱ πατενταλήδες εἰς τὸ μήνυμα τοῦ πατριάρχου δὲν ἐφάνησαν. Καὶ ἡ ἐκρύφθησαν — προσθέτει ὁ Ὑψηλάντης — ἢ ἔφυγον ἀπὸ φόδον. Ὁ πατριάρχης, ἀφοῦ συνέλεξε τὰ ἔγγραφα ταῦτα τῶν ρώσων προστατευομένων, οἱ ὅποιοι ἔμενον εἴτε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἴτε καθ' ὅλην τὴν ὀθωμανικὴν ἐπικράτειαν, τὰ ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν.

(1) Χαράτζι ἐπλήρωνον ὅλοι οἱ ραγιαῖδες, εἰς τρεῖς κατηγορίας διαιρούμενοι, ἀναλόγως τῆς περιουσίας των (κατ' ἀρχὰς ἐπλήρωνον 12, 5, 2³/₄ γρόσια, ἔπειτα δὲ 16, 12, 8) ἐκτὸς τῶν γυναικῶν, τῶν ἀνικάνων εἰς ἐργασίαν, τῶν γερόντων, τῶν παιδῶν, τῶν κληρικῶν. Εἰσεπράττετο δὲ ἀπὸ τὸν Σουλτᾶνον διὰ ὑπαλλήλου δημοσίου, ὁ ὅποιος πρὸς τοῦτο ἀπεστέλλετο καὶ ἦτο κομιστῆς βερατίου. Οὗτος εἶχε τοὺς εἰσπράκτορας, ὑποκειμένους εἰς εἰδικὸν ἐλεγκτὴν. Κατ' ἔτος δὲ εἰς τὰς ἔδρας τῶν ἐπαρχιῶν ἀπεστέλλοντο ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν χαρτιά (χαρατζοχάρτια) δι' ἕκαστον τῶν ὑποφόρων, τὰ ὅποια ἐχρησίμευσον νὰ πιστοποιήσουν τὴν ταυτότητά του καὶ τὴν πληρωμὴν τοῦ φόρου. Ταῦτα, φέροντα τὴν σφραγίδα τοῦ δημοσίου ταμείου, ἐκλείοντο ἐντὸς τοῦ μποχτζᾶ τοῦ χαρατζιοῦ, σφραγισμένου ἐπίσης. Τὸν μποχτζᾶν εἰς ὁρισμένην ἡμέραν ἤνοιγεν ὁ εἰσπράκτωρ, θραύων τὰς σφραγίδας, τὰς ὁποίας παρέβαλλε μὲ τὰς ἐπὶ ἐκάστου χαρατζοχαρτίου. Μετὰ ταῦτα τὰ χαρατζοχάρτια διενέμοντο. Ἐπ' αὐτῶν δὲ ἐγράφετο ὑπὸ τῶν εἰσπρακτῶρων τὸ ὄνομα, τὰ χαρακτηριστικὰ καὶ ἡ κατοικία τοῦ ραγιαῖ, καθὼς καὶ ἐπὶ καταλόγου, τοῦ ὁποίου ἀντίγραφον ἐστέλλετο εἰς τὴν Πύλιν ἀπὸ τὸν ἐλεγκτὴν τοῦ φόρου τούτου. Ἡ πληρωμὴ ἐγένετο ἅπαξ τοῦ ἔτους. Ἀλλ' οἱ πτωχοὶ ἠδύναντο νὰ πληρώσουν καὶ εἰς τέσσαρας (τὸ πολὺ) δόσεις. Οἱ ἀποφεύγοντες δι' οἰονδήποτε τρόπον τὴν πληρωμὴν ἐτιμωροῦντο αὐστηρότατα (Andréossy, Constantinople et le Bosphore de Thrace, ἐν Παρισίοις 1828 σελ. 231. Περὶ τοῦ χαρατζιοῦ βλ. καὶ Zinkeisen, 3, 791 κ. ἐ.)

“Όταν δὲ μετὰ τινα καιρὸν—τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1788—ἐδόθη ἡ ἄδεια εἰς τὸν πρέσβυν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν (εἶχε κηρυχθῆ τότε καὶ ὁ μεταξὺ Τουρκίας καὶ Αὐστρίας πόλεμος), διετάχθη καὶ πάλιν ὁ πατριάρχης νὰ συνάξῃ τὰ βεράτια, τὰ φερμάνια καὶ τὰς πατέντας τῶν προστατευομένων ραγιάδων τῆς Γερμανίας, ὄχι δὲ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλων τῶν ἄλλων, τῶν διεσκορπισμένων καθ’ ἕλλην τὴν αὐτοκρατορίαν. Καὶ ἡ σύναξις αὕτη ἐγένε με δυσκολίαν μεγάλην (1).

Καὶ ἡ σύναξις αὕτη κανένα ἄλλον σκοπὸν δὲν εἶχε παρὰ νὰ γνωρίσῃ τῇ Ἱβύλῃ τοὺς προστατευομένους τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Γερμανίας ραγιάδες, διὰ νὰ παύσῃ, πλέον μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου νὰ τοὺς ἀναγνωρίσῃ, διὰ νὰ τοὺς καταδιώξῃ ἀκόμη, διὰ νὰ καταδιώξῃ μάλιστα ἐκεῖνους, ὅσοι τυχὸν δὲν θὰ ἔστεργον νὰ λάβουν καὶ πάλιν τὴν ὀθωμανικὴν ὑπηκοότητα.

Δέκα ἔτη μετὰ ταῦτα — τῇ 23 Σεπτεμβρίου 1798 — ὁ τότε πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε΄ ἔγραφε πρὸς τὸν Σμύρνης Ἄνθιμον καὶ πρὸς τοὺς δημογέροντας τῆς πόλεως ταύτης, ὅτι ἤδη, πρὶν ἢ κηρυχθῆ ὁ πόλεμος κατὰ τῆς Γαλλίας — εἶχε δὲ κηρυχθῆ ὁ πόλεμος οὗτος ἔνεκα τῆς ἀποδόσεως τοῦ Βοναπάρτη εἰς τὴν Αἴγυπτον — εἶχεν ἀναγγεῖλει (ὁ πατριάρχης) εἰς τὸ κραταῖον δοδλέτι, ὅτι ἔπρεπε νὰ μὴν ἐνοχληθοῦν καὶ νὰ μὴ περιέλθουν εἰς κίνδυνον ὅσοι ραγιάδες εἶχον βεράτια καὶ φερμάνια γαλλικά. Εἰς τὸν πατριάρχην ἐδόθη τότε ἡ ἀπάντησις ὅτι ἐλαμβάνετο πρόνοια ὥστε, ἀφοῦ κηρυχθῆ ὁ πόλεμος, νὰ μὴ πάθουν τίποτε οἱ προστατευόμενοι τῆς Γαλλίας.

Ἄφοῦ δὲ πράγματι ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος, ἐστάλη βασιλικὴ διαταγὴ καὶ ἔλεγεν ὅτι ὅσοι εἶχον βεράτια καὶ φερμάνια γαλλικά ἔπρεπε νὰ τὰ παραδώσουν εἰς τοὺς διοικητὰς καὶ τοὺς ζαμπίτηδες τῶν ἐπαρχιῶν, ἂν ἤθελον νὰ μὴ ζημιωθοῦν καὶ νὰ μὴν ἐνοχληθοῦν. Ὑπεχρεοῦντο δὲ νὰ λάβουν ἀμέσως τὰ χαρατσογάρτια των διὰ νὰ εἶναι ἡσυχοὶ καὶ ἀτάραχοι (2).

(1) Ὑψηλάντου, τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν 659, 662, 681, 682.

(2) Γ. Γ. Παπαδοπούλου, τὰ κατὰ τὸν ἀϊδίμον πρωταθλητὴν..... Γρηγόριον Ε΄ 2,506.

Ὅτι ὅμως ἐξετελέσθησαν αἱ διαταγαὶ αὐταὶ τῆς Πύλης καὶ δὲν κατεδιώχθησαν ἐπομένως οἱ προστατευόμενοι τῆς Γαλλίας τότε δὲν φαίνεται πιθανόν. Αὐτὸς ὁ πρέσβυς τῆς Γαλλίας ὠδηγήθη τότε εἰς τὸ Ἐπταπύργιον καὶ μόνον ἀφοῦ ἔκλεισεν ἡ εἰρήνη ἠλευθερώθη (1). Ἄλλ' ἔχομεν εἰδήσεις ὅτι καὶ οἱ γάλλοι ὑπήκοοι — μὲ τοὺς ξένους δὲ ὑπηκόους, σκοπίμως ἢ ἀπὸ ἀπροσεξίας, συνεχέοντο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ προστατευόμενοι — κατεδιώχθησαν. Καὶ πρῶτον γνωρίζομεν ὅτι εἰς τὰς Ἀθήνας εἶχε φθάσει τῇ 22 Αὐγούστου 1798 διαταγὴ νὰ φυλακισθοῦν οἱ Γάλλοι ἀφοῦ πλέον εἶχε κηρυχθῆ ἔνεκα τῆς ἀποδόσεως τοῦ Βογαπάρτη εἰς τὴν Αἴγυπτον ὁ πόλεμος. Εἰς δὲ τὸ ἀθηναϊκὸν χρονικόν, τὸ ὁποῖον κάμνει λόγον περὶ τούτου, ἀναφέρεται ὅτι κατὰ Δεκέμβριον μεσοῦντα τοῦ ἰδίου ἔτους εἶχε φθάσει εἰς Ἀθήνας ἄγγλος περιηγητής, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει τὸ χρονικὸν Τουαδέλ, ὁ ὁποῖος ἐπεσκέπτετο τοὺς Γάλλους, τοὺς ἐπαρηγόρει καὶ ἐδείκνυε πολλὴν προθυμίαν καθ' ὅσον ἠμποροῦσε νὰ τοὺς βόηθήσῃ. Ὅταν δὲ ὁ ἴδιος περιηγητής ἐφθασεν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, εἶδε τοὺς ἐκεῖ γάλλους σιδηροδεσμίους. Ἐκ τούτων ἓνας ἢ δύο εἶχον ἀποθάνει, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐκινδύνευον. Ὁ ἄγγλος περιηγητής ἔγραψε τότε πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβυν τῆς Ἀγγλίας, ἐστάλη δὲ ἐπίτηδες ἄνθρωπος μὲ τὴν διαταγὴν νὰ ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι οἱ Γάλλοι. Παρομοία διαταγὴ ἐστάλη καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ τῶν ἐκεῖ κρατουμένων (2).

Ὡστε μαζὶ μὲ τοὺς Γάλλους ὑπηκόους ἀπίθανον δὲν εἶναι νὰ κατεδιώχθησαν τότε καὶ ραγιαδες, τῆς Γαλλίας προστατευόμενοι.

Ὁ πατριάρχης ἐξακολουθεῖ εἰς τὸ γράμμα τοῦ τούτου πρὸς τοὺς ἐν Σμύρνῃ συνιστῶν εἰς αὐτοὺς νὰ προτρέψουν τοὺς προστατευόμενους Γάλλους ἵνα συμμορφωθοῦν πρὸς τὴν διαταγὴν ταύτην τῆς Πύλης «ἀφοῦ ἐγένετο τοιαύτη πρόνοια παρὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἔλεος εἰς τοὺς τοιούτους παρὰ τῆς βασιλείας», ἀφοῦ ὀηλαδὴ τὸ μὲν πατριαρχεῖον, γνωρίζον ἐκ πείρας τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰς πιέσεις, αἱ ὁποῖαι καὶ πρότερον ἤσχοοντο εὐθὺς ὡς ἐκηρύσσετο πόλεμος, ἠθέλησε νὰ προλάβῃ τὴν ἐπανάλιψίν των καὶ τὴν φορὰν αὐτήν, προέδωκε δὲ εἰς παραστάσεις πρὸς τὴν Πύλην, ἡ δὲ Πύλη, ἀκούσασα τὰς πα-

(1) Wittmans, Reise, 1, 100.

(2) Καμπούρογλου, μνημεῖα 1, 129.

ραστάσεις τοῦ πατριαρχείου, ἔδωκε τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι δὲν θὰ καταδιωχθοῦν οἱ Γάλλοι προστατευόμενοι.

Ὡστε δὲν ἔμενε καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀσυγκίνητος εἰς τοὺς διωγμοὺς τούτους τῶν προστατευομένων ραγιαῶν, ὡς μᾶς δεικνύει τὸ ἔγγραφον τοῦτο, ὡς μᾶς δεικνύουν καὶ ἄλλα, περὶ τῶν ὁποίων θὰ γίνῃ μνεῖα κατωτέρω. Ἀλλὰ καὶ ἠνωχλεῖτο ἕνεκα τῶν προστατευομένων καὶ ἐπιέζετο καὶ αὐτὴ καὶ περιήγετο εἰς δύσκολον θέσιν διὰ τὰ δειχθῆ ὅτι τὴν ὅλην εὐθύνην καὶ τὴν ὅλην φροντίδα τοῦ ὑποδουλωμένου ἔθνους εἶχεν αὐτὴ, ὡς κεφαλὴ καὶ καθηγεμών.

Ὅτι δὲ οἱ προστατευόμενοι ὑπέκειντο εἰς τοὺς ἰδίους ἐκδικασμοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους ὑπεβάλλοντο καὶ οἱ ὑπήκοοι, οἱ καθ' αὐτό, τοῦ κράτους, τοῦ κηρύττοντος τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας, ὅτι δὲ καὶ ἡ περιουσία των ἐδημεύετο, μᾶς πληροφορεῖ ὁ Gell.

Ἀλλ' ἡ δήμευσις τῆς περιουσίας δὲν ἐξηκολούθησε γὰρ γίνεται καὶ ἀργότερα, ὅπως τὸ κατ' ἀρχάς. Ἀργότερα ἐφυλάκιζον μόνον ἢ περιώριζον τοὺς ξένους. Ἡ πείρα εἶχε διδάξει τοὺς Τούρκους ὅτι μετὰ τὴν σύναψιν τῆς εἰρήνης ὑπεχρεοῦντο πάντοτε γὰρ ἀνταποδώσουν ὄχι μόνον ὅσα εἶχον ἀρπαγῆ ἀπὸ τοὺς ξένους, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἀκόμη οὔτοι δὲν εἶχον, ἰσχυρίζοντο δὲ ὅτι εἶχον.

Διὰ τοῦτο ἡ κατάσχεσις τῆς περιουσίας τῶν ὑπηκόων τοῦ ξένου κράτους, τοῦ πολεμοῦντος κατὰ τῶν Τούρκων, ἡ γινομένη εὐθὺς ὡς ἐκηρύσσετο ὁ πόλεμος, ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ ἀσφαλέστατος τρόπος τοῦ σχηματισμοῦ περιουσίας. Διότι οὐδεὶς κατάλογος τῶν ἀρπαγέντων κατηρτίζετο, οἱ δὲ παθόντες ἐζήτουν ἔπειτα μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης ὑπέρογκα ποσὰ διὰ τὰ ἀρπαγέντα δῆθεν πράγματα των, τὰ ποσὰ δὲ ταῦτα ἡ Πύλη ὑπεχρεοῦτο γὰρ καταβάλλῃ. Καὶ ὑπῆρχον πολλοὶ εἰς τὰς τουρκικὰς πόλεις, μάλιστα δὲ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, οἱ ὅποιοι εἶχον πλουτήσῃ μὲ τὸν τρόπον αὐτόν.

Ἀργότερα ὅμως ἐσφράγιζον τῶν ξένων τὰ πράγματα, διαρπαγῆ δὲν ἐγίνετο, ἀφοῦ δὲ συνωμολογεῖτο ἡ εἰρήνη, ἐπανεύρισκον ὅλα οἱ κύριοί των, σῶα καὶ ἄθικτα (1).

Ὡς ἀπόδειξιν δὲ τῆς ἀνθρωπινωτέρας ταύτης μεταχειρίσεως τῶν

(1) Gell, narrative 67.

ὕπηκόων καὶ τῶν προστατευομένων τοῦ κράτους, πρὸς τὸ ὁποῖον περιεπλέκετο εἰς πόλεμον ἢ Τουρκία, ἔχομεν δύο ἔγγραφα τοῦ 1806.

Κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος νέος πάλιν πόλεμος ἐξερράγη μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ρωσίας.

Τὸ πρῶτον δὲ ἐκ τῶν ἔγγράφων τούτων, ἐκδοεσόμενον ἀπὸ τοῦ διδάγιον τοῦ βασιλικοῦ ταρσανᾶ (ναυστάθμου) καὶ χρονολογούμενον ἀπὸ 26 Δεκεμβρίου 1806, περιέχει τὰς ὁδηγίας καὶ διαταγὰς, αἱ ὁποῖαι ἐγένον ἀνάγκη νὰ δοθοῦν ἐξ ἀφορμῆς τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου πρὸς τοὺς ἑσπερίτας καὶ προεστῶτας τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ἤτοι τῆς Θήρας, τῆς Νάξου, τῆς Πάρου, τῆς Κέας, τῆς Κύθου, τῆς Σίφνου, τῆς Σκοπέλου, τῆς Αἰγίνης, τῆς Σκύρου, τῆς Μυκόνου, τῶν Ψαρῶν, τῆς Μήλου, τῆς Κιμῶλου, τῆς Ἴου, τῆς Ἀμοργοῦ, τῆς Φολεγάνδρου, τῆς Σικίνου, τῆς Ἀνάφης, τῆς Σερίφου, τῆς Ἀστυπάλαιας, τῆς Πάτμου, τῆς Ὑδρας, τῶν Σπετσῶν, τοῦ Πόρου, τῶν Τρικέρων, τῆς Σκιάθου, τῶν Χιλιοδρομίων, τῆς Σάλαμινος, τῆς Κάσου, τῆς Ἀντιπάρου. Ἐδόθησαν δὲ αἱ διαταγαὶ αὗται πρὸς τοὺς νησιώτας διὰ τοῦ καπουτᾶν πασᾶ, ὅπως πάντοτε.

Μὲ τὸ ἔγγραφον δὲ τοῦτο, κατὰ πρῶτον ἀναγγέλλεται ἡ κήρυξις τοῦ πολέμου, ἡ ἀναχώρησις τοῦ πρέσβους τῆς Ρωσίας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἡ ἀποδίωξις ὅλων τῶν ρώσων ἐμπόρων μὲ τὴν διαταγὴν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν νὰ ἀποσύρουν ὅλα των τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἔτυχε νὰ ἔχουν, ἡ κατακράτησις τῶν πηδαλίων ὅλων τῶν ρωσικῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα εὐρέθησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ νὰ μὴ ἡμποροῦν οἱ κύριοί των νὰ τὰ μεταχειρισθοῦν κατὰ τὸν πόλεμον, ἡ καταγραφὴ τοῦ φορτίου καὶ τῶν πραγμάτων ἐν γένει τῶν πλοίων εἰς ἰδιαίτερον κατάστιχον ἐνώπιον τῶν ἰδιοκτητῶν.

Ἐπακολουθοῦν ἔπειτα αἱ διδόμεναι εἰς τοὺς νησιώτας ὁδηγίαι καὶ διαταγαί. Κατ' αὐτὰς οἱ μὲν Ρῶσοι πρόξενοι καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς ὑπῆκοοὶ των ὤφειλον εἰς διάστημα τριῶν ἡμερῶν νὰ ἀφήσουν τὴν ἔδραν των, οἱ δὲ ἔμποροι καὶ οἱ ἄλλοι, καθ' αὐτὸ ὑπῆκοοι (ὅχι οἱ προστατευόμενοι) ἐντὸς δέκα. Ἐὰ δὲ πηδάλια τῶν πλοίων ἔπρεπε νὰ κρατηθοῦν, νὰ καταγραφῆ δὲ ἐνώπιον τῶν κυρίων των τὸ φορτίον τῶν πλοίων. Καὶ ἂν μεταξὺ τῶν ναυτικῶν ἦσαν καὶ ραγιάδες, ἔπρεπε νὰ μὴ ἐπιτραπῆ εἰς αὐτοὺς νὰ φύγουν, ἀλλ' αὐτοὶ μὲν νὰ ὑποχρεωθοῦν νὰ μείνουν, νὰ καταγραφῆ δὲ τὸ φορτίον καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνθρώ-

πων, τοὺς ὁποίους εἶχον μαζί των (τὸ πλήρωμα), καὶ χωρὶς βραδύτητα νὰ σταλῆ ἢ καταγραφῆ αὕτη εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν.

Ἄν δὲ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ραγιαδες εἶχε γίνει προστατευόμενος ρώσος, ἐδέχετο δὲ τοῦ λοιποῦ τὸ ραγιαλίκι καὶ τὴν πληρωμὴν τοῦ χαρατζίου, ἔπρεπε νὰ μὴ ἐνοχλήται ἀπὸ κανένα.

Ἄλλ' ὁ δυστροπῶν καὶ θέλων νὰ φύγῃ εἰς τὴν Ρωσίαν ἔπρεπε νὰ ἐμποδίζεται καὶ νὰ φυλακίζεται.

Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον — προστίθεται ἀκόμη εἰς τὸ ἔγγραφον τοῦτο — δὲν ἐπετράπη νὰ ἐνοχληθοῦν οἱ Ρῶσοι, ὅσοι ἔμποροι καὶ ἄλλοι ἔτυχε νὰ εὔρεθοῦν· ἅμα ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος, ἐντὸς τοῦ κράτους, διὰ νὰ μὴ ἐνοχληθοῦν καὶ οἱ τυχόν εὐρισκόμενοι ἐν Ρωσίᾳ ὑπήκοοι ἔθωμανοί.

Ἰδιαιτέρα προσοχὴ ἔπρεπε νὰ καταβληθῆ, ὥστε νὰ μὴ ἐνοχληθοῦν τυχόν ἐκ παραβλέψεως πρόξενοι, ὑπήκοοι καὶ πλοῖα ἄλλων κρατῶν, τὰ ὁποῖα εἶχον φιλικὰς σχέσεις μὲ τὴν Τουρκίαν.

Τὰ ἴδια, ἀλλὰ συντομώτερον καὶ περιεκτικώτερον, περιέχει καὶ τὸ δεῦτερον ἐκ τῶν ἐγγράφων τούτων, τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸ πρῶτον (29 Δεκεμβρίου 1806), συναπεστάλη, δὲ πιθανώτατα πρὸς τοὺς νησιώτας μαζί μὲ τὸ πρῶτον. Ἀτυχῶς τὸ ἔγγραφον τοῦτο δὲν ἔχει ὑπογραφήν. Ἄλλ' ὡς ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ εἰκάσῃ ἐκ τοῦ τρόπου, μὲ τὸν ὁποῖον εἶναι γραμμένον, πρέπει νὰ ἀποδοθῆ εἰς τὸν τότε διεργηγέα τοῦ στόλου, ὁ ὁποῖος ἐνόμισε καλὸν νὰ συνοδεύσῃ τὴν μετάφρασιν τοῦ ἐγγράφου τῆς Ὑψηλῆς Πύλης πρὸς τὸν καπουτὰν πασᾶν ὡς καὶ τὰς διαταγὰς τούτου καὶ ὁδηγίαν πρὸς τοὺς νησιώτας (διότι καὶ τὰ δύο περιέχει τὸ πρῶτον ἔγγραφον), ἐνόμισε, λέγω, σκόπιμον νὰ συνοδεύσῃ ταῦτα καὶ ἰδίου ἐγγράφου, ἐπεξηγηματικοῦ τρόπου τινὰ καὶ συστατικοῦ αὐτῶν (1).

Εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν Κυκλάδων καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου τοῦ ἐγγράφου τῆς 26 Δεκεμβρίου 1806, τὴν ὁποίαν ἀνωτέρω ἀναφέραμεν, δὲν περιλαμβάνονται δύο ἐκ τῶν Κυκλάδων, ἡ Ἄνδρος καὶ ἡ Τήνος. Διότι εἰς τοὺς προεστῶτας καὶ ἐπιτρόπους αὐτῶν ἐστάλη, ἰδιαίτερον ἔγγραφον (μπουγιουρουλδὶ) τοῦ καπουτὰν πασᾶ, ἄγνωστον

(1) Τὰ ἔγγραφα ταῦτα, ἀποκείμενα ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς ἱστορ. καὶ ἔθνολ. ἐπιμ. ὑπ. ἀρ. 17648 καὶ 17730 δημοσιεύομεν ἐν τέλει ἐν τῷ παραρτήματι ὑπὸ τὰ στοιχεῖα (μ) καὶ (ν).

διατί. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο χρονολογεῖται ἀπὸ 30 Δεκεμβρίου 1806 καὶ εἶναι ἐπίσης ἐκδοδομένον ἀπὸ τὸ διδάνιον τοῦ βασιλικοῦ ταρσανᾶ. Περιέχει δὲ τὰς ἰδίας ὁδηγίας καὶ διαταγὰς, τὰς ὁποίας ἔχει καὶ τὸ ἔγγραφον τῆς 26 Δεκεμβρίου 1806 μέ τινὰς ὅμως παραλλαγὰς καὶ προσθήκας. Ἀναγγέλλει δηλαδὴ, ὅπως καὶ τὸ ἔγγραφον τῆς 26 Δεκεμβρίου, ὅτι ἐκηρύχθη πόλεμος κατὰ τῆς Ρωσίας ὅτι ἀνεκοινώθη, τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν πρέσβυν τῆς Ρωσίας καὶ εἰς τοὺς ἐν Τουρκίᾳ προξένους, μεμουρίδῆς των (ἴτιοι ὑπαλλήλους) καὶ ἄλλους Ρώσους, οἱ ὅποιοι διετάχθησαν ἐντὸς ὁρισμένης προθεσμίας — πόσης ὅμως δὲν λέγεται — νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των ὅτι ὁ πρέσβυς ἤδη ἔφυγεν ὅτι οἱ ἔμποροι καὶ οἱ ἄλλοι Ρῶσοι ὄφειλον νὰ φύγουν ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν (καὶ ὄχι δέκα ὅπως διαλαμβάνει τὸ ἔγγραφον τῆς 26 Δεκεμβρίου) ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐνοχληθοῦν οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον οἱ ὑπήκοοι τῶν ἄλλων δυνάμεων ὅτι ὅσα πράγματα ἤθελον εὑρεθῆν ἐντὸς τῶν ρωσικῶν πλοίων συμφώνως πρὸς προεκδοθεῖσαν βασιλικὴν διαταγὴν ἔπρεπε νὰ καταγραφοῦν ἐνώπιον τῶν ἰδιοκτητῶν καὶ νὰ κατακρατηθοῦν μαζὶ μετὰ τὰ πλοία, τῶν ὁποίων τὰ πηδάλια ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλισθοῦν διὰ νὰ μὴν τὰ μεταχειρισθοῦν κατὰ τοῦ δοβλετίου (ἔπονται καὶ τινὰ ἄλλα). Προστίθεται ὅμως εἰς τὸ ἔγγραφον τοῦτο ὅτι εἰς κανένα δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιτραπῆ νὰ μείνῃ λαμβάνων ἄλλης δυνάμεως προστασίαν οὔτε εἰς τοὺς Ἑπτανησίους, οἱ ὅποιοι ὑπήγοντο τότε εἰς τὸ δοβλέτιον — λέγει τὸ ἔγγραφον —, οὔτε εἰς τοὺς γνησίους ραγιάδες ἔπρεπε νὰ ἐπιτραπῆ ἢ παρὰχώρησις πατεντῶν καὶ ἄλλων ἐγγράφων ξένης προστασίας ὡς διαταράττουσα τὴν ἐπιτόπιον τάξιν.

Διὰ τοῦτο δὲ διετάσσοντο διὰ τοῦ ἐγγράφου τούτου αἱ ἀρχαί, ὅπως ἀνεκοινώθη εἰς ὅλους τοὺς πρέσβεις, νὰ συλλαμβάνουν τοὺς ἀνέκαθεν μὲν ραγιάδες, ἀποκτήσαντας δὲ μετὰ ταῦτα ξένης προστασίας ἔγγραφα καὶ νὰ εἰδοποιοῦν περὶ τούτου τὸ δοβλέτιον. Διετάσσεται δὲ ἀκόμη ἢ τοπικὴ διοίκησις νὰ ἐξετάσῃ ἂν μετὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας ἔμειναν ἐν τῇ νήσῳ ἔμποροι ἢ ἄλλοι Ρῶσοι καὶ νὰ ἀποπέμψῃ ὅσους ἔμειναν.

Εἰς δὲ τοὺς ἐν τῇ νήσῳ, τυχὸν εὑρεθέντας Ἑπτανησίους ραγιάδες ἔπρεπε νὰ μὴν ἐπιτραπῆ νὰ λάβουν ξένην προστασίαν μηδὲ ναυτικὴν εἰς ξένης δυνάμεως πλοία ὑπηρεσίαν (1).

(1) Δρόσου, 142 κ. ε. καὶ 444.